

Rektor
Högskolan Trollhättan/Uddevalla
Box 1236
Vänersborg

Utvärderingsavdelningen
Hedda Gunneng
BESLUT

2005-01-25
Reg.nr 641-2484-02

Ansökan om rätt att utfärda socionomexamen

Högskolan Trollhättan/Uddevallas ansökan om rätt att utfärda socionomexamen avslås.

Ärendet

Högskolan Trollhättan/Uddevalla ansökte den 1 april 2002 om examensrätt för socionomexamen. Högskolan och Högskoleverket kom överens om att uppskjuta behandlingen av ärendet på grund av den förestående nationella utvärderingen av forskning och utbildning i socialt arbete, som ägde rum under hösten 2002. Därefter har högskolan begärt uppskjutande av prövningen till den 31 januari 2004 och senare till den 15 juni 2004.

Högskoleverket utsåg följande sakkunniga: professor Stina Johansson (ordförande) från Umeå universitet, professor Hans Swärd från Lunds universitet och avnämarrrepresentanten Per-Olof Forsblom, utvecklingschef i Uppsala kommun och tillika ordförande för Föreningen Sveriges socialchefer. Platsbesöket i Vänersborg genomfördes den 24 september 2004.

Bedömning

Enligt de sakkunnigas bedömning är högskolan ännu inte mogen att utfärda socionomexamen. De sakkunniga konstaterar att högskolan inte i tillräcklig utsträckning har beaktat de krav som ställs på en yrkesverksam socionom. Vidare har de sakkunniga inte kunnat skönja, hur progressionen i huvudämnet upp till C-nivån skall säkras. Slutligen konstaterar de sakkunniga, att högskolan saknar skriftliga avtal med arbetsgivare och myndigheter om praktikplatser för de studerande.

Beslut

Högskoleverket instämmer i de sakkunnigas bedömning och beslutar att avslå högskolans ansökan om rätt att utfärda socionomexamen.

Detta beslut har fattats av universitetskansler Sigbrit Franke efter föredragning av utredare Hedda Gunneng i närvaro av kanslichef Lennart Ståhle och avdelningschef Ragnhild Nitzler.

Sigbrit Franke

Hedda Gunneng

Bedömagruppens yttrande

Högskolan Trollhättan/Uddevalla ansökte den 1 april 2002 om examensrätt för socionomexamen. Högskolan och Högskoleverket kom överens om att uppskjuta behandlingen av ärendet på grund av den förestående nationella utvärderingen av forskning och utbildning i socialt arbete, som ägde rum under hösten 2002, i ett samarbete mellan Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap och Högskoleverket. Resultatet av utvärderingen (Högskoleverkets rapportserie 2003:16) föranledde högskolan att i juni 2003 begära uppskjutande av examensrättsprövningen, först till den 31 januari 2004 och senare till den 15 juni 2004.

Högskoleverket utsåg följande sakkunniga: professor Stina Johansson (ordförande) från Umeå universitet, professor Hans Swärd från Lunds universitet och avnämningarrepresentanten Per-Olof Forsblom, utvecklingschef i Uppsala kommun och tillika ordförande för Föreningen Sveriges socialchefer. Platsbesöket i Vänersborg genomfördes den 24 september 2004. Som sekreterare medverkade utredare Hedda Gunneng, Högskoleverket.

Institutionen för individ och samhälle

Högskolan Trollhättan/Uddevalla är fr.o.m. januari 2004 organiserad i fyra institutioner, fördelade på tre orterⁱ. En av dessa institutioner är Institutionen för individ och samhälle på campus Vänersborg. Vid institutionen ges fyra yrkesförberedande program: *Socialpedagogiska programmet*, 140 poäng, med huvudämnet socialt arbete, *Läraryrket* med inriktning mot barn och ungdomsvetenskap, 140 p, och med inriktning mot språk, 180 p. Därutöver finns *Arbets- och organisationspsykologiskt program*, 120 poäng samt ett magisterprogram med ämnesbredd, *Samhällsförändring och social handling*, 40 poäng. Kurser finns upp till D-nivå (80 poäng) i ämnena Pedagogik, Sociologi, Psykologi, Arbets- och organisationspsykologi samt i Tyska och Engelska. Rätt att utfärda magisterexamen finns för närvarande i Pedagogik och Psykologi.

I vissa delar av det socialpedagogiska programmet samverkar institutionen med Institutionen för ekonomi och informatik, för närvarande belägen i Uddevalla.

ⁱ Den 26 mars 2004 fattade högskolans styrelse beslut om HT/U:s framtida campuslokalisering. HT/U:s samlade campus kommer att ligga i Trollhättan..

Utvärderingen 2002 och senare förändringsarbete

Redan vid utvärderingen av socialt arbete 2002 gavs det socialpedagogiska programmet om 140 poäng. Inom ramen för den utbildningen kunde man ta ut både en social omsorgsexamen om 120 poäng och en kandidatexamen i socialt arbete. Utvärderingen 2002 gällde ämnet socialt arbete, men de sakkunniga bedömde att ämneskurserna måste ses i sitt organisatoriska sammanhang, eftersom de endast kunde läsas inom ramen för programmet. Utvärderingen kom därför att samtidigt bli en utvärdering av programmet i sin helhet. De sakkunnigas slutsats var, att högskolan kunde försvara sin rätt att utfärda kandidatexamen i socialt arbete. Några kritiska synpunkter framfördes dock. Dessa gällde bl.a. begreppsliga oklarheter; termerna social omsorg, socialpedagogik, socialt arbete respektive socialt arbete med inriktning mot socialpedagogik användes om varann utan klara avgränsningar. De sakkunniga kunde följaktligen inte skönja någon tydlig progression i det som formellt var programmets huvudämne, nämligen socialt arbete med inriktning mot socialpedagogik. Vid den tidpunkten hade programmet endast fyra tillsvidareanställda lektorer, varav en var docent. Dessa fyra lärares insatser i undervisningen motsvarade 1,2 heltidsekvivalenter, vilket de sakkunniga bedömde vara för lite för att garantera ämnets utveckling och undervisningens forskningsanknytning. En tredje kritisk punkt var det starka motståndet bland lärare och studenter mot en tregradig betygsskala. De sakkunniga menade därför att både examinationsformerna och kravnivån behövde överses.

Sedan dess har högskolan rekryterat ett avsevärt antal lärare, och ämnesgruppen består i dag av 17 tillsvidareanställda lärare, varav en professor i socialt arbete, fyra lektorer i socialt arbete, varav en med docentkompetens, en lektor i handikappvetenskap och 11 adjunkter, varav fyra är antagna till forskarutbildning vid andra lärosäten – två i socialt arbete, en i sociologi och en i pedagogik. Man har också infört tregradig betygsskala på C-uppsatsen i socialt arbete.

Antalet platser vid programmet har ökat betydligt: man antar varje höst 60 studenter till studier på campus Vänersborg och vid höstterminerna 2003, 2004 och 2005 dessutom 30 studenter till distansstudier i norra Kalmar län. Dessa senare knyts till ett av tre högskolecentra (Hultsfred, Vimmerby och Västervik). På varje högskolecentrum finns en studiehandedare, och lärarna i Vänersborg besöker studenterna på respektive högskolecentrum i samband med introduktionen och slutexaminering av varje enskild kurs i programmet.

BESLUT

2005-01-25

Reg.nr 641-2484-02

Sid 4

Det planerade socionomprogrammet

Högskolan har inkommit med en utbildningsplan för hela socionomprogrammet samt kursplaner för de första fyra terminerna. Det planerade socionomprogrammet bygger i allt väsentligt på det befintliga socialpedagogiska programmet. Utbildningen skall omfatta 140 poäng. Huvudämnet skall vara socialt arbete och skall läsas till och med C-nivån. Ämnet skall profileras mot socialpedagogik och kompletteras med kurser i juridik och statsvetenskap. Dessa kurser skall ges i samverkan med avdelningen för juridik och statsvetenskap vid Institutionen för ekonomi och informatik. Kurserna i socialt arbete skall struktureras så att varje nivå innefattar dels ett ämneskunnande, dels träning i att utveckla ett vetenskapligt och kritiskt förhållningssätt och slutligen professions-specifika kunskaper.

Utbildningen skall inledas med en socialpedagogisk grundkurs (termin ett), inriktad mot ett socialpedagogiskt kunskapsfält. Termin två läses A-kursen i socialt arbete: en grundkurs på temat ”*Socialt arbete – vardag och livsvillkor*”. Redovisning av ett fältanknutet arbete ingår. Termin tre läses 20 poäng om det sociala arbetets juridik, en kurs som ger grundläggande kunskaper i civilrätt, socialrätt och statsvetenskap. Undervisningen skall, som ovan nämnts, ges av lektorer från Institution för ekonomi och informatik samt två visstidsanställda lärare med dokumenterad kunskap inom det socialrättsliga och juridiska området . Termin fyra inleds med en kort kurs (fem poäng) om socialpedagogisk teori och praxis, följt av verksamhetsförlagd utbildning (15 poäng).

Så långt är institutionens utvecklingsarbete dokumenterat i kursplaner. I fortsättningen, som endast är beskriven översiktligt, ingår B-kursen i socialt arbete (termin 5), ytterligare en termin med verksamhetsförlagd utbildning (termin 6) samt C-kursen i socialt arbete, som avslutas med en uppsats.

Den pedagogiska grundsynen betonar ett erfarenhetsbaserat och problemorienterat arbetssätt. En bärande del i den pedagogiska uppläggningsen är de s.k. basgrupperna/reflektionsgrupperna av studenter. I dessa grupper löser studenterna uppgifter, bearbetar information och tillägnar sig kunskap från föreläsningar, litteratur och egna erfarenheter. Undervisningen skall inriktas på att utveckla förmåga till problematisering, reflektion och analys. Den verksamhetsförlagda delen av studierna skall ske under handledning i två perioder om tillsammans 20 poäng. Dessa utbildningsmoment skall vara förlagda till förvaltningar, institutioner och organisationer i regionen. Enligt högskolans företrädare kommer det inte att bli några svårigheter med att skaffa praktikplatser till alla studerande. Högskolan har nämligen under flera år satsat på arbetsintegrerat lärande och har därigenom uppbyggt mycket goda kontakter i närregionen.

Bedömning

Högskolans planerade socionomutbildning kommer att ha den nuvarande socialpedagogikutbildningen som utgångspunkt. Det är därför relevant att undersöka, i vilken utsträckning den planerade utbildningen skiljer sig från den gamla. I det underlag som vi haft tillgång till ingår en utbildningsplan som är mycket utförlig rörande de fyra första terminerna, men mera skissartad vad gäller de sista tre. Vi har endast haft tillgång till kursplaner för de fyra första terminerna.

Den nuvarande social omsorgsexamen skall, enligt högskoleförordningen, vara inriktad mot äldre, funktionshindrade och utvecklingsstörda eller mot socialpedagogiskt behandlingsarbete. Det rör sig om en yrkesverksamhet som syftar till att stödja människor som saknar makt över sina egna liv, och att höja deras livskvalitet, ibland genom att anpassa verkligheten i deras närmaste omgivning. Arbetet handlar oftast om enskilda individer. Den nuvarande socialpedagogiska utbildningen håller god kvalitet; lärarkompetensen har ökat väsentligt och det teoretiska underlaget har ansats, så att begreppsliga oklarheter är bortrensade. Den pedagogiska grundmodellen, med basgrupper, fungerar enligt studenterna utmärkt.

Om utbildningen skall leda till socionomexamen måste ytterligare krav ställas på utbildningen. Avgörande för att få rätten att utfärda socionomexamen är att lärosätet kan erbjuda utbildning som ger kunskap av sådan ämnesteoretisk bredd och djup att de blivande socionomerna efter examen kan utföra ett professionellt arbete i olika människobehandlande organisationer. Den blivande socionomen behöver teoretiska kunskaper från olika discipliner som gör det möjligt att analysera, förstå och etiskt reflektera över sociala fenomen. Vidare behövs yrkesrelaterade färdigheter avpassade för socialt arbete i ett ständigt föränderligt samhälle. Viktigt är också att utbildningen förbereder studenten för att kunna delta i det vetenskapliga samtalet och i samhällsdebatten kring det sociala arbetets problem, i såväl internationella som nationella och lokala fora. Socionomens arbete syftar inte enbart till att stödja utan även till att åstadkomma en förändring hos individer eller grupper och arbetet inbegriper därför ofta intervention och myndighetsutövning.

En övergång från social omsorgsexamen till socionomexamen innebär således en vidgning av den nuvarande utbildningens innehåll. Dagens utbildning förefaller hålla en tillfredsställande kvalitet med avseende på ämnesdjup, ämnesbredd och pedagogisk uppläggning. Däremot saknar man erfarenhet av att utbilda

BESLUT

2005-01-25

Reg.nr 641-2484-02

Sid 6

socialarbetare för myndighetsutövning. Visserligen är en kurs i juridik och statsvetenskap om 20 poäng inlagd i termin tre, men enligt den nuvarande utbildningsplanen är den helt fristående och det framgår inte av insända handlingar hur den aspekten skall integreras i kurserna i socialt arbete. Samtalen med lärare och studenter vid platsbesöket bekräftade också att denna problematik inte hade uppmärksammats. Det torde också behövas en annan pedagogisk grundsyn för att aspekten myndighetsutövning skall kunna genomföra utbildningen.

Det är också svårt att i de insända handlingarna se hur progressionen i huvudämnet skall säkras. Inte heller på denna punkt kunde samtalen med lärarna kasta ljus över frågan.

Den tredje svagheten i planerna är praktikplatserna. Hitintills har stunderna själva fått hitta och kvalitetsgranska tänkbara praktikplatser. Vid platsbesöket hade företrädarna för högskolan och studenterna mycket olika uppfattningar om vilka svårigheter det inneburit att få dessa platser. Högskolans företrädare kände inte heller till att distansstudenterna i norra Kalmar län ibland haft avsevärda svårigheter. Högskolan tycks dock i någon mån vara medveten om problematiken, eftersom man beslutat avsätta resurser för en praktikplatssamordnare som skall avlasta studenterna. Detta räcker dock inte. För att få rätt att utfärda en yrkesexamen med verksamhetsförlagd utbildning måste högskolan kunna uppvisa skriftliga avtal med aktuella arbetsgivare och myndigheter, så att studenterna garanteras praktikplatser under sin utbildning.

Vår slutsats är att Högskolan Trollhättan/Uddevalla inte är mogen för att utfärda socionomexamen

För bedömargruppen

Umeå den 18 januari 2005-01-14

Stina Johansson